

NGÀY PHỤ NỮ VIỆT NAM 8/3:

CÁNH CÒ LẶN LỘI NGHÌN NĂM

ĐẤT NƯỚC VIỆT NAM - ĐẤT NƯỚC CỦA NHỮNG CÂU HÁT RU NGỌT NGÀO MỘT THUỞ, ĐẤT NƯỚC CỦA CÁNH CÒ TRẮNG BAY, ĐẤT NƯỚC CỦA BÀN TAY MẸ TẢO TẦN QUA BAO NĂM THÁNG... VÀ TỪ TRONG CÁI NGUỒN MẠCH DẠT DÀO ẤY, NGƯỜI PHỤ NỮ KẾT TINH CỦA NON NƯỚC NGÀN NĂM, LÀ ĐỀ TÀI CHƯA BAO GIỜ VƠI CẠN CỦA NGƯỜI NGHỆ SĨ.

Thời kỳ phong kiến, Tổ quốc chìm trong những ràng buộc lễ giáo khắc nghiệt tối tăm. Số phận người phụ nữ không thể nào vượt ra khỏi ranh giới của hoàn cảnh xã hội. Trong thơ ca, họ hiện lên là những kiếp người nhỏ nhoi, bất hạnh. Một nàng Kiều tài sắc vẹn toàn mà cuộc đời lênh đênh trong suốt 15 năm lưu lạc; một Hồ Xuân Hương khát khao hạnh phúc mãnh liệt mà

trọn đời tủi phận "làm lẽ", "kiếp chồng chung"... Rồi trên thi đàn Việt Nam lúc ấy, còn biết bao người phụ nữ cùng một số phận như vậy, khiến Nguyễn Du - đại thi hào dân tộc phải thốt lên: "Đau đớn thay phận đàn bà / Lời rằng bạc mệnh cũng là lời chung". Hai câu thơ cất lên trong hoàn cảnh mà con người bị cương tỏa bởi "vòng kim cô" của "tam tông tứ đức"... Người phụ nữ càng đẹp, càng tài,

càng lắm bất hạnh, khổ đau.

Sang thế kỷ XX, bộ mặt xã hội đã mất dần cái khắc nghiệt của hơn trăm năm về trước. Hình ảnh người phụ nữ trong thơ ca giai đoạn này chưa phải là đề tài chính, nhưng ít nhiều cũng thấy thấp thoáng trong thơ mới. Chẳng còn là tiếng kêu thốn thức, cũng chẳng thấy tiếng khóc nấc lòng... người phụ nữ Việt Nam hiện lên với vẻ đẹp giản dị của cuộc sống,

vời lo toan đời thường. Hẳn trong mỗi chúng ta, không ai quên được hình ảnh người mẹ với “Nét cười đen nhánh sau tay áo/ Trong ánh trưa hè trước giậu thưa” trong thơ Lưu Trọng Lư, càng không thể quên được nét đầm thắm, dịu dàng của người mẹ “khuyên vành áo thắm, áo the nâu” trong “Đường về quê mẹ” - Đoàn Văn Cừ. Và tiêu biểu hơn cả, chúng ta thấy hình ảnh người mẹ thôn quê được hiện lên rất chân thực trong thơ Nguyễn Bính với nét đẹp của người mẹ Việt Nam truyền thống tảo tần, đảm đang, giàu lòng yêu thương và đức hi sinh. Ai như mẹ trong ngày Tết với bao lo toan, vun vén như thế này?

“Giết lợn, đồ xôi, lại giết gà / Cổ bàn xong cả từ hôm qua / Suốt đêm giao thừa mẹ tôi thức / Lắm nhảm cầu kinh Đức Chúa Ba” (“Tết của mẹ tôi” – Nguyễn Bính).

Trong không khí của cuộc cách mạng sục sôi và dưới ánh sáng của lý tưởng mới, hơn bao giờ hết hình ảnh người phụ nữ hiện lên với vẻ đẹp tuyệt vời, vẻ đẹp của những con người đã được giải phóng, để hòa mình vào công cuộc chung của đất nước. Đó là những cô thanh niên xung phong trên tuyến lửa Trường Sơn nhỏ bé mà hiên ngang trong thơ Nguyễn Đình Thi “Em đứng bên đường như quê hương/ Vai áo bạc

quàng súng trường” (Lá đỏ) hoặc có thể là những cô gái Nam Bộ “dịu dàng như những nàng tiên”, là những “cô du kích, giao liên” của chốn quê hương gian khổ mà anh dũng trong “Trở về quê nội” – Lê Anh Xuân... Tất cả đều hiện lên đẹp để mang trong mình hồn thiêng sông nước. Huy Cận trong bài thơ “Ca ngợi người phụ nữ Việt Nam” (1966) viết: “Chị em tôi tỏa nắng vàng lịch sử/ Nắng cho đời nên cũng nắng cho thơ”. Nhà thơ nhủ thầm rằng: trong cuộc sống hôm nay, người phụ nữ là một phần của lịch sử, họ tạo nắng cho nhân gian và tạo nắng cho thơ - nghĩa là họ làm đẹp cho cuộc đời. Nếu coi “thơ ca là tiếng nói của tâm hồn” thì hơn bao giờ hết thời đại tự do đã cho phép người phụ nữ nói rõ những cung bậc của lòng mình. Họ hiện lên trong thơ như con người giữa đời thường tâm sự với ta về cuộc đời, tình yêu về sự sống (điển hình là thơ Xuân Quỳnh). Và đặc biệt, chưa bao giờ ta thấy nhu cầu hạnh phúc, nhu cầu tự do đến tột độ như tình yêu lại hiện lên rõ nét như trong thời kỳ này khi đến với thơ của Phan Huyền Thư hay Vi Thùy Linh... Nếu xưa kia, Hồ Xuân Hương đã từng tung hê, nhạo báng tất cả... mà rốt cục, vẫn không khỏi ngao ngán, ngậm ngùi vì muốn vùng vẫy, muốn bứt phá mà không được, thì ngày hôm nay, người phụ nữ có quyền được sống đúng với xúc cảm và bản năng yêu đương của mình. Địa hạt tự do ấy đã cho phép Vi Thùy Linh viết lên những câu thơ kiểu như: “Trong dử dội em khát khao bình yên/ Em muốn ngủ trong anh như rễ cây trong đất/ Em trở nhíp mong từ căn phòng trống/ Hẳn nơi em, cả mảng trời bầm tím/ Em ép mình trong tiếng khóc khô”. Quả là một hơi thở khoáng đạt và một tác lòng cháy bỏng xiết bao!

HÀ ĐAN

